

Utvikling av praksis som læringsarena; Praksislæring

OPERASJON BACHELORPRAKSIS, FHS 2019-2020;

Unni Vågstøl, Hilde Nesse, Kjersti Kvamme, Caroline Izabel Martins Aschim,
Elisabeth Ersvær, Irene Nygård, Marita Brekke Skjelvan, Berit Njøs Hilde Søreide,
Merete Andersen-Baars, Deborah Mae Bayona Håven, Kari Helene Hovland, Karen
Johanne Vae

// Vi utdanner morgondagens helse- og sosialarbeidarar

© Forfatarane

Fakultet for helse- og sosialvitskap

Høgskulen på Vestlandet

2021¹

HVL-rapport frå Høgskulen på Vestlandet nr. 6

ISSN 2535-8103

ISBN 978-82-93677-42-0

Utgjevingar i serien vert publiserte under Creative Commons 4.0. og kan fritt distribuerast, remixast osv. så sant opphavspersonane vert krediterte etter opphavsrettslege reglar. <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

¹ Rapporten ble ferdigstilt august 2020 og tilpasset Skriftserien høst 2020

Sammendrag

Det er stor grad av enighet om at praksis er en svært sentral læringsarena for alle som studerer helse og sosialfag. Praksis ved bachelorutdanningene ved Fakultet helse- og sosialvitenskap (FSH) ved Høgskulen på Vestlandet (HVL) er forankret i ulike forskrifter. I 2019 vedtok Ledelsen ved fakultetet å iverksette prosjektet «Operasjon Bachelorpraksis» for å **sikre og videreutvikle kvaliteten i praksis som læringsarena for sine studenter**. Denne rapporten omhandler delprosjekt 1a «Utvikling av praksis som læringsarena; Praksislæring». Dette delprosjektet hadde flere problemstillinger knyttet til feltet **studenters læring i praksis**.

Ulike begreper har vært brukt på ulike måter i ulike sammenhenger og innen ulike utdanninger og fagfelt når det har vært snakk om praksisstudier.

Arbeidsgruppen har sett det som svært viktig at begrepene brukes konsistent, og at NOKUT (Nasjonalt Organ for Kvalitet i Utdanning) sine forslag til begrepsbruk derfor bør implementeres også i HVL.

- **Administrativ praksiskoordinator** - brukes for å betegne person ved praksisadministrasjonen som er HVL sin kontakt mot praksisfeltet.
- **Faglig praksiskoordinator** – brukes om den faglig ansatte ved HVL som har et ansvar for enten en eller flere praksisperioder eller praksisemner.
- **Praksiskoordinator**- brukes om person i praksisfeltet (kommune eller helseforetak) som organiserer praksis for studenter.
- **Praksisveileder** - brukes om den fagpersonen, ansatt på praksisstedet, som har det daglige ansvaret for veiledning av studenter i praksis.
- **Praksislærer/kontaktlærer**- brukes om lærer ansatt ved HVL som er tildelt et oppfølgingsansvar for den enkelte student gjennom praksisstudiene.

Arbeidsgruppen ble gitt et 5delt mandat. 1) Ulike modeller for praksislæring og oppgave fordeling, 2) Digitale verktøy i veiledning, 3) Lærings- og vurderingsformer, 4) Digitalt vurderingsskjema og 5) Digital evaluering av praksis.

Oppsummeringer og anbefalinger til hvert av hovedpunktene:

1) Ulike modeller for praksislæring med rolle- og oppgavefordeling

- Det er ønskelig at alle benytter samme terminologien i omtale av aktiviteter knyttet til praksisstudier og benevnelsene på personer som er involvert i tilrettelegging og gjennomføring av studentenes praksisstudier.
- Arbeidsgruppen foreslår at samarbeidslæring, eller såkalt peer learning, tas i bruk på alle praksissteder og i alle praksisperioder. Studentparene/gruppene veiledes av en eller to veiledere. Det vil være en styrke for praksisoppfølgingen om det er en dedikert hovedveileder på hvert praksissted.
- Samfunnsmessige endring krever nytenkning i bruk av praksisarenaer. Læringsutbyttebeskrivelsene og mulige læringsaktiviteter styrer hvilke praksisarenaer som kan tas i bruk. Det er av avgjørende betydning at praksisfeltet og utdanningen samarbeider om utvikling av emnebeskrivelser med læringsutbytter knyttet til praksisstudier.
- I videreutvikling av emneplanene bør fokus legges på læringsdesign som sørger for sammenheng mellom læringsaktiviteter før, under og etter en praksisperiode. De campusoverskridende utdanningene oppfordres til å samarbeide om videreutvikling av en helhetlig læringsmodell knyttet til praksisstudier.
- Praksisveiledning skal gjennomføres av veileder ansatt på praksisstedet og støttes av praksislærer. "Veiledning på veiledning" er en samarbeidsform som anbefales og som legger til rette for et trygt og godt læringsmiljø for studenter og en trygg arbeidssituasjon for praksisveileder og -lærer. «Veiledning på veiledning» kan gjennomføres enten av en kvalifisert veileder ansatt på praksisstedet eller en ansatt fra HVL.

2) Digitale verktøy i veiledning

- Betydningen av fysiske møter mellom student, praksislærer og praksisveileder (såkalte trekantsamtaler) er vektlagt som viktig for god læring fra NOKUT, praksisfeltet, studenter og praksislærere.

- Digitale møter kan brukes i veiledning dersom det vurderes som nødvendig grunnet smittevern hensyn og/eller særlig lang reisevei mellom høyskole og praksisplass.
- Kommunikasjonsplattformen som benyttes må tilpasses alle involverte, dvs en må ta hensyn til mulighet for praktisk tilrettelegging, brannmurer og taushetsplikt. I situasjoner der veilednings- eller vurderingssamtaler inneholder pasientinformasjon må man være spesielt aktpågivende og varsom.
- Trekantsamtaler foreslås benyttet i oppstart, midtveis og ved avslutning av en praksisperiode.

3) Lærings- og vurderingsformer

- Sammenhengen mellom læringsformer, praksisorganisering og vurderingsformer må synliggjøres i emnebeskrivelser og praksisdokumenter.
- Gruppen har ikke fullført arbeidet med læringsdesign, men oppfordrer de enkelte utdanningsmiljøene til å arbeide videre med dette temaet.

4) Digitalt vurderingsskjema

- Arbeidsgruppen presenterer rammer for, og forslag til innhold i, en vurdering som kan gjennomføres digitalt.
- Digitale vurderingsskjema kan brukes, men må tilpasses det enkelte emne.
- Vurdering skal gjøres som trekantsamtale med oppstart- (forventningsavklaring), midtveis- og sluttsamtale. Innholdet må spesifiseres for den enkelte utdanning og periode.
- Vurderingsskjema må være fag- og nivå spesifikt.
- Vurderingsskjemaet må baseres på læringsutbyttebeskrivelsene for emnet.
- Vurderingsskjema må synliggjøre progresjon.
- Gradering kan vurderes.

- Vurdering bør inneholde både studentenes egenvurdering og vurdering fra praksisveileder/praksislærer.
- Vurderingsskjemaet skal ha en framover-melding (hva studenten må arbeide videre med for egenutvikling).
- Studenten oppfordres til å levere forrige vurderingsskjema til aktuell ny veileder.
- Løpende skikkethetsvurdering må synliggjøres!

5) Digital evaluering av praksis

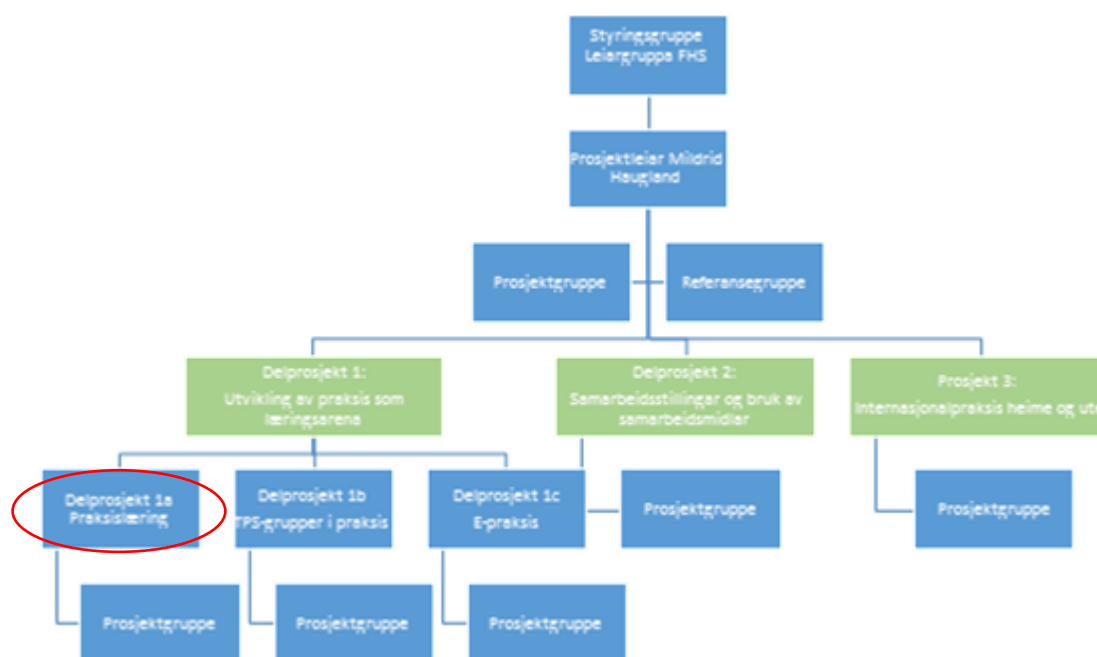
- Evaluering skal omfatte både; studenters, praksisfeltets og høgskolen sin oppfatning av praksisstudiene.
- Det må utvikles tilpassede skjema for den enkelte utdanning og den enkelte praksisperiode, forslag til innhold er skissert s. 26-28.
- Evaluering skal gjennomføres som korte elektroniske/muntlige oppsummeringer etter hver praksisperiode og mer grundige helhetlige evalueringer hvert 3. år.
- Det er viktig at resultat fra evalueringene blir oppsummert og formildet til de rette instanser både i praksisfelt og høgskole slik at de kan danne grunnlag for forbedringstiltak.
- Forslag til evalueringsspørsmål fra Bioingeniørutdanningen kan være utgangspunkt for standardiserte elektroniske evalueringsskjema. (se vedlegg 7)

EMNEORD: Helse- og sosialfag, praksislæring, praksisstudier, vurdering av praksisstudier, evaluering av praksisstudier, veiledningsmodeller

Forord

Prosjektet «Praksislæring» er en del av prosjektet «Utvikling av praksis som læringsarena» som utgår fra prosjektet «Operasjon-bachelorpraksis» som ble opprettet 20. juni 2019, startet 1. august 2019 og avsluttet august 2020. Fakultet helse- og sosialvitenskap (FSH) ved Høgskulen på Vestlandet (HVL) sin hensikt med hele prosjektet er **kvalitetsutvikling og kvalitetssikring av praksis som læringsarena for studentene.**

Praksis er en sentral del av alle bachelorutdanningene ved FHS og forankret i ulike forskrifter. Se prosjektplan [Operasjon Bachelorpraksis](#) og [Mandater](#) for mer informasjon om prosjektet, og NOKUT sin nettside som danner bakgrunnsmateriale for å sette fokus på praksisstudier i de ulike utdanningene (<https://www.nokut.no/prosjekter-i-nokut/operasjon-praksis-20182020/>) Operasjon-bachelorpraksis ble organisert som vist i figur 1.

Figur 1: **Organisering av prosjektet**

Denne rapporten **omhandler Delprosjekt 1a «Praksislæring»** som sammen med delprosjektene 1b og 1c utgjør «**Utvikling av praksis som læringsarena**». Noe av arbeidet i delprosjektene har vært overlappende. Undergruppene har delt informasjon og tanker gjennom felles seminar og i

møter mellom lederne i delprosjektene. Det har også vært overlapp mellom arbeidet undergruppene og arbeidet til prosjektgruppen (hovedprosjektet). Arbeid i hovedprosjektet har gitt føringer for delprosjektene.

Rapporten følger videre mandatets problemstillinger med utdrag fra arbeidsgruppens diskusjoner og avsluttes med en oppsummering av de forslagene arbeidsgruppen har kunnet enes om.

Arbeidsprosess

Arbeidsgruppene utarbeidet en tidsplan for rammen av et år.

Arbeidsgruppene presenterte midtveisrapport på praksiskonferanse ved HVL 5.februar 2020, og statusrapport i prosjektgruppemøte 30. april 2020. Arbeidsgruppen var først fulltallig i desember 2019 da representantene fra Bergen Kommune ble involvert i arbeidet. Arbeidsgruppen hadde 7 møter hvorav ett møte var et fysisk 1/2dags møte. Covid 19 situasjonen gav utfordringer i ferdigstilling av prosjektet, dels fordi arbeidsgruppenes deltakere fikk mange ekstra arbeidsoppgaver, og fordi situasjonen førte til reduserte muligheter for planlagte fysiske møter. I tillegg ble planlagte møter avlyst pga stort forfall.

Arbeidsgruppen

Unni Vågstøl	Førstelektor, Institutt for helse og funksjon	Bergen
Karen Johanne Vae	Førstelektor, Institutt for helse og omsorgsvitenskap	Haugesund
Hilde Søreide	Høgskolelektor, Institutt for helse og omsorgsvitenskap	Førde
Elisabeth Ersvær	Førsteamanuensis, Institutt for sikkerheit, kjemi og bioingeniørfag	Bergen
Irene Nygård	Høgskolelektor, Institutt for sikkerheit, kjemi og bioingeniørfag (Vara)	Bergen
Marita Brekke Skjelvan	Høgskolelektor, Institutt for velferd og deltaking	Sogndal
Berit Njøs	Høgskolelektor, Institutt for velferd og deltaking (Vara)	Sogndal
Merete Andersen-Baars	Seniorkonsulent, praksisadministrasjonen	Bergen
Deborah Mae Bayona Håven	Sykepleiestudent	Bergen
Caroline Izabel Martins Aschim	Student, sosialt arbeid	Bergen
Hilde Nesse	Rådgiver/ utdanningsseksjonen, Helse Bergen	Bergen
Kjersti Kvamme	Rådgiver/Sykepleier, Etat for Hjemmebaserte-tjenester, Bergen Kommune	Bergen
Kari Helene Hovland	Rådgiver/Sykepleier, Etat for sykehjem, Bergen Kommune	Bergen

Innhold

Sammendrag	3
Oppsummeringer og anbefalinger til hvert av hovedpunktene:.....	4
1) Ulike modeller for praksislæring med rolle- og oppgavefordeling	4
2) Digitale verktøy i veiledning	4
3) Lærings- og vurderingsformer	5
4) Digitalt vurderingsskjema.....	5
5) Digital evaluering av praksis	6
Forord	7
Innhold	9
Delprosjekt 1a – «Praksislæring»	10
Mandat for delprosjekt «Praksislæring»	10
Arbeidsgruppens tolkning og diskusjon av mandat	11
Begrepsavklaring.....	13
Diskusjon og anbefalinger	15
1) Ulike modeller for praksislæring inkludert rolle- og oppgavefordeling	15
2) Digitale plattformer til bruk i veiledning og vurdering	20
3) Digitale lærings- og vurderingsformer for studenter i praksis	21
4) Digitale vurderingsskjema	22
5) Evaluering av praksis	24
Løsningsforslag oppsummert.....	29
1) Ulike modeller for praksislæring med rolle- og oppgavefordeling	29
2) Digitale verktøy i veiledning	30
3) Lærings- og vurderingsformer.....	30
4) Digitalt vurderingsskjema	31
5) Digital evaluering av praksis	31
Litteratur:	32
Vedlegg:	33

Delprosjekt 1a – «Praksislæring»

Praksislæring handler om hvordan praksisstudier og veiledning i praksis kan tilrettelegges på best mulig måte for å maksimere studentenes læringsutbytte. Vurdering av studentenes ferdigheter, innsats og læring er også en sentral del av praksisstudiene i høyere utdanning, og vil derfor fokuseres i denne presentasjonen. Som ledd i kvalitetssikring av studiene vil evaluering av praksisstudier også bli omtalt.

Delprosjekt 1 a «Praksislæring» har inneholdt mange problemstillinger og deloppgaver. Flere av dem for store til at arbeidsgruppen kan komme med entydige forslag til løsninger med den begrensede tiden vi har hatt til rådighet. Underveis i arbeidet har vi også erfart at andre aktører både sentralt i HVL, og nasjonalt har arbeidet med en del av de samme problemstillingene. Dette gjelder spesielt *Studentvurdering og digitalisering*, og *Evaluering av praksisstudier og digitalisering*.

Mandat for delprosjekt «Praksislæring»

- Foreslå (grunngi) ulike modeller for praksislæring med rolle- og oppgavefordeling
- Foreslå bruk av ulike digitale verktøy i veiledningen
- Foreslå ulike lærings- og vurderingsformer
- Utvikle et digitalt vurderingsskjema
- Utvikle en digital evaluering der det går fram hvem som skal gjennomføre den og hvordan den skal følges opp

Sentrale dokument

- Prosjektmandat Operasjon-bachelorpraksis FHS 2019-2020 (Vedlegg 1 og 2)
- Diverse rapporter NOKUT: [Operasjon praksis 2018–2020](#) (Vedlegg 3)

Arbeidsgruppens tolkning og diskusjon av mandat

1) Foreslå (grunngi) ulike modeller for praksislæring med rolle- og oppgavefordeling

Med ulike modeller forstår vi hvordan praksis er organisert, hvordan det er lagt til rette for samarbeidslæring og hvordan veiledning av studentene er organisert. Antall studenter og veiledere, bruk av ulike avdelinger/enheter, og veiledningsmodeller, oppfattes også som en del av “modeller for praksislæring”. Rollefordeling mellom praksisveileder og praksislærer er en sentral del av “modell for praksislæring”. Vi vil støtte oss til NOKUT sin utredning og begrepsavklaring når det gjelder definering av de ulike aktørene sine roller og oppgaver knyttet til praksisstudier.

2) Foreslå bruk av ulike digitale verktøy i veiledningen

Hvordan digitale plattformer tas i bruk som kommunikasjons- og veiledningshjelpemiddel er definert inn under denne delen av mandatet. Bruken av digitale verktøy er avhengig av valg av lærings- og veiledningsmodell. Situasjonen med Covid -19 utbruddet i mars 2020 og fare for nye smittetopper har aktualisert kravet om tilrettelegging for digital veiledning. Hele arbeidsgruppen deltok i arbeidet med å lage en strategi for kommunikasjon og veiledning i praksis høsten 2020 i tilfellet eksterne praksislærere/veiledere ikke kunne få tilgang til praksisstedene. Det nye prosjektet ble ledet av Mildrid Haugland. Denne prosjektgruppen inkluderte også representanter fra VID vitenskapelige høgskole og Haraldsplass Diakonale Sykehus, i tillegg til en ekstra student med erfaring fra flere veilede perioder. Viser til egen rapport fra dette arbeidet hvor "fullskala" digital veiledning fra praksislærer blir diskutert og konkret gjennomføring foreslått (se vedlegg 8). Det understrekes at innhold og forslag i det aktuelle notatet i hovedsak er knyttet til en pandemisituasjon, ikke ordinær drift.

3) Foreslå ulike lærings- og vurderingsformer

Denne delen av mandatet oppfattes som et langt større prosjekt enn det dette delprosjektet er rigget for, og vil bare i liten grad bli berørt. Det vil bli vist til gode eksempler på E-læring fra spesielt Bioingeniørutdanningen, men digitale undervisningsopplegg for alle profesjonsutdanningene har det ikke vært mulig for prosjektgruppen å utarbeide.

Vurderingsformer vil i liten grad bli diskutert. At det gjennomføres, formativ og summativ vurdering av studentene tas for gitt. Arbeidsgruppen vil belyse aspekter av innholdet i, og organiseringen av, vurdering av studentenes faglige og personlige utvikling gjennom en praksisperiode. Gradert vurdering vil også bli kort omtalt.

4) Utvikle et digitalt vurderingsskjema

Å utvikle et generisk/generelt digitalt vurderingsskjema er et svært omfattende arbeid og kan ikke ferdigstilles innenfor rammene for dette prosjektet. Det foregår arbeid med dette både nasjonalt (Nasjonalt fagorgan for utdanning og forskning innen sykepleie) og lokalt (studieadministrasjonen FHS).

Arbeidsgruppen vil si noe om hva som bør/kan være innhold i et vurderingsskjema og hva som kan være felles i skjema for alle utdanninger. Ifølge Lov om universitet og høyskoler skal det være en klar sammenheng mellom læringsutbytter, lærings- og undervisningsformer og vurdering. Det er derfor svært viktig at dette arbeidet fortsetter i de enkelte fagseksjonene i samarbeid med praksisfeltet/praksisveilederne.

5) Utvikle system for digital evaluering der det går fram hvem som skal gjennomføre den og hvordan den skal følges opp

Arbeidsgruppen oppfatter dette som et ønske om et felles opplegg for evaluering av alle elementer som inngår i praksisstudier. Evaluering er viktig for kvalitetssikring og en mulighet for videreutvikling og forbedring av praksis som læringsarena. Det er ulike nivåer i dette arbeidet og arbeidsgruppen vil berøre noen av nivåene på person-/gruppenivå. Institusjonsnivået vil bare kort nevnes.

Dette er igjen et for stort arbeid til at denne arbeidsgruppen kan ferdigstille et evalueringsopplegg innenfor de gitte rammene. Vi nevner kort noen elementer og rammer for evalueringsarbeidet. Vi oppfatter også dette som et spesielt viktig arbeid som bør følges opp i et eget prosjekt.

Begrepsavklaring

Arbeidsgruppen anbefaler at begrepene og definisjonene av disse, som NOKUT bruker i sitt prosjekt [«Operasjon praksis»](#), også benyttes i arbeid og omtalen av praksisstudier ved HVL. For å unngå misforståelser og uklarheter om oppgavefordeling ser vi det som svært viktig at alle utdanningene bruker begrepene likt og konsistent. Det er klart at de ulike profesjonenes tradisjoner vil prege overgangen fra egen begrepsbruk til ny og konsistent begrepsbruk. Det er derfor av avgjørende betydning at ledere for utdanning og praksisstudier så fort som mulig implementerer ny begrepsbruk i sine dokumenter og presentasjoner.

Administrativ praksiskoordinator - brukes for å betegne person ved praksisadministrasjonen ved HVL om er kontaktperson mot praksisfeltet.

Faglig praksiskoordinator - brukes om den faglig ansatte ved HVL som har et ansvar for enten en eller flere praksisperioder eller praksisemner.

Emneansvarlig for praksisemne kan evt også brukes som betegnelse. Det er viktig at dette er en person med kjennskap til studentene og til det faglige ståstedet studentene har på ulike tidspunkt i studieløpet: Hva har vært gjennomgått så langt, hvilke emner og tema er gjennomgått, og hva forventes av studentene når det gjelder kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse i den aktuelle praksisperioden.

Praksiskoordinator - brukes om person i praksisfeltet (kommune eller helseforetak) som organiserer praksis for studenter.

Praksisveileder - brukes om en fagperson ansatt på et praksissted som har det daglige ansvaret for en eller flere studenter i praksis. Klinisk veileder er et begrep som også brukes om den fagpersonen som har den daglige kontakten med studenten, der praksisveileder kanskje har ansvar for flere studenter (4 eller mer). Begreper som kontaktsykepleier, fagsykepleier og studentansvarlig sykepleier er i sykepleierutdanningen ofte brukt om personer som har ansvar for

studenter. Om disse begrepene brukes må det klart defineres hvilket ansvar som legges til de ulike rollene. Dersom en student har flere veiledere må det tydeliggjøres hvem som er hovedveileder.

Praksislærer – brukes om ansatt ved HVL som er tildelt et ansvar for oppfølging av en eller flere studenter i praksisperioden. Kontaktlærer og emneansvarlig er også begreper som har vært brukt ved HVL, men bør unngås for å sørge for mest mulig felles betegnelser på tvers av utdanninger.

Kontaktlærer er blitt brukt i andre sentrale dokument i HVL våren 2020. Vi foreslå at begrepet **praksislærer** brukes, men dersom begrepet kontaktlærer fortsettes å bli brukt i sentrale samarbeidsdokument mellom HVL og praksistilbydere foreslår vi at **praksislærer/kontaktlærer** brukes parallelt som synonymmer.

Diskusjon og anbefalinger

1) Ulike modeller for praksislæring inkludert rolle- og oppgavefordeling

Begrepsavklaringen gitt over danner rammene for videre omtale av modeller for praksislæring og de rollene og oppgavene som det medfører. Begrepsavklaringen har også følger for punkt iii:) om lærings- og vurderingsformer.

I arbeidet med **Modeller for praksislæring** har vi forsøkt å synliggjøre hele prosessen knyttet til praksis, altså tilrettelagt arbeid både før, under og etter selve praksisperioden. Ser man forberedelse og etterarbeid som del av modellen for læring i praksis vil dette synliggjøre behovet for og ønske om et tettere samarbeid mellom utdanning og praksisplass. Det har vært en krevende oppgave å vurdere både nå-situasjon og fremtidsvyer knyttet til modeller for praksislæring da hele høyskolesektoren er i en omleggingsfase. Nye studie- og emneplaner basert på nye nasjonale retningslinjer for helse- og sosialfagene ([RETHOS](#)) innføres ved HVL for 1. studieår høsten 2020, samtidig som 2. og 3. studieår følger gammel studieplan de neste to årene. For flere av fagseksjonene har det vært uklart hvordan rammene for praksisstudier vil se ut i tiden fremover.

Arbeidet med synliggjøring av sammenhengen mellom undervisnings-, lærings- og vurderingsformer bør fortsettes i den enkelte fagseksjon for kvalitetssikring og sammenhengen mellom teori og praksis i utdanningsløpene.

Det er stor variasjon mellom utdanningene hvordan organisering av emner og innholdet i de enkelte emnene henger sammen med den praksisperioden emnet er knyttet til. Organisering av praksisstudier og utdanningsløp henger nøye sammen med kvalitetsutvikling i bachelorutdanningene totalt sett. Avhengig av utdanningens krav til praksis, læringsutbyttene knyttet til praksisemnet og tilgang på egnede praksisplasser varierer undervisnings- og vurderingsoppleggene.

I det følgende vil vi si noe om:

- Veiledningsmodeller
- Læringsarenaer i praksis
- Læringsaktiviteter
- Oppgave og rollefordeling i praksis

Veiledningsmodeller

Det brukes i dag **ulike veiledningsmodeller** ved de ulike utdanningene. Grunnlaget for valg av veiledningsmodell i praksis er delvis basert på tradisjon, delvis på ønsker og tilpasning fra de ulike praksisstedene.

De vanligste modellene er:

- 1 student og 1 praksisveileder (1:1)

Dette er en ressurskrevende veiledningsmodell. Den fører til at mange ansatte ved praksisstedene er involvert i veiledningsarbeidet. Det har vært gjennomført flere studier der alternative modeller er sammenlignet med denne for å sjekke ut mulighetene for effektivisering og mulig øke læringsutbyttet. Mange praksisveiledere føler seg mest komfortabel med å ha ansvar for en student om gangen. Det legges da i stor grad opp til mester-svenn læring.

- 2 studenter og 1 praksisveileder (2: 1)

Dette er en veiledningsmodell som har vært vanlig i noen av utdanningene enten som ordinær organiseringsform, eller ved prosjektbaserte praksiser. I denne formen for praksisorganisering/veiledning (peer-learning –/samarbeidslæring) er det lagt vekt på at studenter skal arbeide sammen, forberede kliniske oppgaver, gi hverandre tilbakemelding på kliniske situasjon og reflektere sammen. [Morris og Stew \(2007\)](#) og [Lynam, Corish og Connolly \(2015\)](#) viser verdien av at studenter lærer sammen og at et slikt læringsfellesskap utvikler selvstendighet samtidig som studentene har den faglige tryggheten i å ha en veileder og en medstudent de kan støtte seg til, reflektere sammen med, be om hjelp hos, eller stille seg kritisk sammen med.

- 3 eller 4 studenter med 1 praksisveileder

Dette er en veiledningsform som er brukt i mange sammenhenger ved HVL. Det er da ofte en praksislærer som samler studentene i gruppe enten på praksisplassen eller på campus for å gjennomføre veiledningssamtaler. Innholdet i veiledningssamtalene kan variere fra å være klinisk rettet via casebeskrivelser eller temaorienterte basert på innhold og læringsmål i emnet, eller det kan være basert på studentenes erfaringer i konkrete praksissituasjoner. Det kan også være knyttet til veiledning på for eksempel skriftlige oppgaver. (En slik modell er ofte et supplement til de to forrige.)

- 1 student og 2 eller flere praksisveiledere.

For flere utdanninger, på flere praksissteder har studentene en arbeidssituasjon der de har flere veiledere. Dette enten fordi en veileder ikke er til stede alle dager, går ulike skift/turnuser, eller fordi studenten har delt praksis med flere arbeidsplasser med ulike oppgaver.

Å ha flere veiledere kan være både positivt og negativt. Noen studenter kan oppleve usikkerhet da ulike personligheter og ulike faglige preferanser eller perspektiver kan oppfattes som motstridende. Studenter med en trygg faglig forankring kan utfordres og vokse på å møte ulike faglige og pedagogiske perspektiver i praksis.

Arbeidsgruppen foreslår at man ved HVL som hovedregel benytter en veiledningsmodell der det legges vekt på samarbeidslæring med minst to studenter på hvert praksissted med en hovedveileder.

[Alexandersen, Mathisen og Nakrem \(2014\)](#) og [Christiansen og Bell \(2010\)](#)

poengterer økt læringsutbytte ved å benytte samarbeidslæring som lærings- og veiledningsform i praksis. I en slik modell er **praksisveileder** den som veileder og gjennomfører/deltar i vurdering av studentene i praksisstudiene. Felles og/eller individuell veiledning er i tillegg mulig å gjennomføre i par eller i smågrupper avhengig av tema for veiledning og gruppens sammensetning.

[Bogsti, Nordhagen og Struksnes \(2020\)](#) hevder at det er praksisveileder som er best skikket til å vurdere studentene sine prestasjoner i praksis.

Praksislærer/kontaktlærer har ulike roller avhengig av organisering og geografiske forhold. Men det skal legges opp til at både praksislærer og praksisveileder deltar sammen med student i oppstarts-, midt- og sluttsamtaler som et krav i en modell for praksislæring. Med bakgrunn i at det er praksisveileder som skal ha ansvar for den daglige veiledningen er det naturlig at praksisveileder har en sentral rolle i vurderingen av den enkelte student ([Bogsti, Nordhagen og Struksnes \(2020\)](#)). Dersom andre løsninger velges, må dette faglig begrunnes.

Veiledning og vurdering skal skje med utgangspunkt i et trekantsamarbeid mellom student, praksisveileder og praksislærer.

En viktig del av praksisoppfølging fra HVL sin side kan være oppfølging av praksisveiledere som enten er nye i rollen, ikke kjenner den aktuelle utdanningen spesielt godt, eller ikke har formell utdanning som veileder. Veiledning av

veiledere kan være viktig for kommunikasjon og styrke båndene til praksisveiledere og praksisfelt.

Veiledningsmodeller som gir praksisveileder større ansvar for veiledning ser ut til å være et positivt tilskudd til fokuset på veiledningsmodeller i praksis. Et sentralt element i denne type veiledningsmodeller synes å være en tett oppfølging av praksisveilederne, ofte omtalt som «veiledning av veiledere» [Bogsti, Solvik, Engelién, Moen, Nordhagen, Struksnes og Arvidsson \(2013\)](#); [Bogsti, Nordhagen og Struksnes \(2020\)](#).

Organisering av praksis - nye læringsarenaer

Bruken av nye og varierte læringsarenaer fører til variasjon i organisering og tilrettelegging for praksislæring. Helseforetak med kortere liggetid og mer poliklinisk virksomhet for pasientene, og kommunale tjenester med komplekse og mer akutt syke pasienter krever nyorientering i læringsaktiviteter og veiledningsmodeller. Det er viktig at studentene får opplæring i, og utdanning til, å møte den nye kliniske hverdagen. Rammene for læringsutbyttebeskrivelsen er fastlagt i RETHOS. Tilrettelegging av praksissituasjon og operasjonalisering av læringsutbyttebeskrivelser som gjør dem mulig å oppnå, er et felles anliggende for praksistilbyder og HVL. Det må derfor være et tett samarbeid mellom praksistilbyder og HVL i utvikling av emneplaner og læringsutbytter knyttet til praksisstudier. Læringsutbyttebeskrivelsene skal danne grunnlag for valg av læringsarena, læringsaktiviteter og vurderingsform.

Organisering av læringsaktiviteter

Hvordan ulike læringsaktiviteter forberedes og organiseres er av betydning for hvordan studenter lærer. Et eksempel på organisering av læringsaktiviteter før, under og etter praksis kan være bioingeniørutdanningen sitt systematiske e-læringsopplegg som forberedelse til praksisstudier: [ePraksis](#). ePraksis er også tilgjengelig for praksisveiledere.

Et annet eksempel er Radiografutdanningen sin praksisblogg ([Radiografipraksis](#)) der digitale ressurser og tydelige kommunikasjonslinjer mellom praksis og utdanning ligger åpent for alle involverte parter.

De øvrige utdanningene har enten eksamener og/eller arbeidskrav som forberedelse til og en forutsetning for å kunne starte praksisstudier.

Læringsdesign for praksis

Mal for «Læringsdesign for praksis» kan være en nyttig måte å få oversikt over ulike læringsaktiviteter før, under og evt etter praksis. (Se vedlegg 6)

Arbeidet med konkretisering av læringsaktiviteter før, under og etter gjennomføring av praksisstudier ble påbegynt i arbeidsgruppen, men ikke fullført i prosjektperioden. Arbeidet med nye fag og emneplaner kompliserte det systematiske arbeidet med presisering av læringsdesign, og arbeidsgruppen la derfor dette arbeidet til side. Vi understreker likevel viktigheten av oppfølgingen av et slikt arbeid i de ulike studieprogrammene for å sikre forutsigbarhet og sammenheng mellom teori- og praksislæring.

Oppgave og rollefordeling i praksis

Beskrivelse av rollefordeling når det gjelder oppfølging av studenter i praksis finnes i «Praksisheftene»/»Plan for praksis» for den enkelte utdanningen. I følge RETHOS skal det inngås detaljerte samarbeidsavtaler mellom Universitets og høgskolesektor og praksisfeltet hvor ansvars- og rollefordeling i praksissamarbeidet skal beskrives. Mellom HVL og Helse Bergen er det nylig inngått en slik avtale. ([Avtale HVL-Helse Bergen](#)). Det er ønskelig at de nye betegnelsene på de ulike rollene blir tatt i bruk (se Begrepsavklaring), og at det tydeliggjøres hvem som har hvilken rolle ved gjennomføring av praksisstudier. Spesielt gjelder dette veiledning og vurdering.

Når det gjelder **mottak av studenter i praksis** i ulike perioder har det vært løst på ulike måter på de ulike praksisstedene og for de ulike studentgruppene. Deler av praksisfeltet har retningslinjer/prosedyrer for mottak av studenter og om samarbeid med aktuelle utdanningsinstitusjoner, andre ikke. Arbeidsgruppen har ikke klart å samle informasjon fra alle involverte. I Bergen kommune er mange etater og personer involvert i mottak av studenter, og de har egne prosedyrer. I Helse Bergen tas ulike studentgrupper imot enten av en praksiskoordinator eller en avdelingsleder. De ulike profesjonene har løst dette ulikt.

Det er viktig at det utarbeides en god plan for praksisfeltets arbeid med å ta imot studenter. Planen må være tydelig og systematisk med tanke på roller og oppgavefordeling.

2) Digitale plattformer til bruk i veiledning og vurdering

Det er et uttalt ønske fra både HVL og praksistilbyder at det skal være regelmessige møter mellom student, praksislærer og praksisveileder under gjennomføringen av den enkelte praksisperiode av lengre varighet (mer enn 3 uker) og som et minimum oppstarts-, midt- og sluttsamtaler. Det foretrukne er fysiske møter da dette ivaretar flere funksjoner; nærhet mellom utdanning og praksisfelt, mulighet for veiledning på veiledning samt nærhet mellom student og praksislærer.

For å kunne gjennomføre flere møter kan det være aktuelt å bruke en digital plattform for kommunikasjon dersom fysiske møter ikke lar seg gjennomføre. I dag benyttes telefon, Skype, Canvas og e-post som kommunikasjon mellom praksislærer, studenter og veileder. Bruk av godkjente tele-medisinske løsninger kan benyttes som kommunikasjonsverktøy der de kliniske situasjonene er en del av samarbeidet mellom student, praksisveileder og praksislærer.

Pandemisituasjon våren 2020 har ført til behov for bruk av digitale kommunikasjonsverktøy. Teams, Zoom og Skype for Business brukes i dag i varierende grad av HVL, og blant annet Bergen Kommune, Helse Fonna og Helse Bergen. Der er utfordringer knyttet til å finne en felles plattform som gjør det enkelt og sikkert å møtes.

Det er viktig at det er praksislærer som legger til rette for de digitale møtene ved å være den som innkaller og oppretter møtet dersom det skal brukes digitale møter i kontakten mellom de tre partene.

Noen utdanninger gjennomfører fysiske veiledningsmøter som inkluderer praksisveileder, praksislærer og student, men det er ulikt hvor mange slike møter hver utdanning gjennomfører. Det som bør diskuteres er hvor mange fysiske møter det er bærekraftig å gjennomføre. Nyttverdien av fysiske møter, for studentenes læringsutbytte og kontakten mellom skole og praksisfelt må vurderes. [NOKUT](#)-rapportene som omhandler praksis peker på betydningen av fysiske møter. Uformelle undersøkelser blant veiledere viser at praksisfeltet ønsker fysisk tilstedeværelse av praksislærer fra HVL i ulike sammenhenger. Det er utviklet materiale for digital veiledning som kan vurderes brukt innen våre profesjonsutdanninger. Et eksempel er MOSO som er utviklet innen

lærerutdanning og i noen tilfeller i sykepleierutdanning. [MOSO i lærerutdanning](#); [MOSO i sykepleierutdanning](#)

Som oppfølging til Prosjektet «Operasjon Bachelorpraksis» har en utvidet arbeidsgruppe utviklet følgende retningslinje for gjennomføring av digitale møter i forbindelse med praksis i en pandemisituasjon. (Se vedlegg 8).

3) Digitale lærings- og vurderingsformer for studenter i praksis

Læringsformer/ E-læring

Bioingeniørutdanningen ved HVL har utviklet et systematisk digitalt undervisningsopplegg som knytter teori og praksis sammen. Også Radiografutdanningen har utviklet flere digitale ressurser i samme hensikt. Dagens pandemisituasjon har naturlig ført til økt bruk av digital undervisning, men dette har vært mer av nødvendighet enn av bevisst fokus på praksisforberedelse.

Arbeidsgruppen har ikke hatt mulighet til å gjennomgå eller vurdere ulike digitale læringsressurser knyttet til praksisstudier. Arbeidet med å kartlegge de ulike utdanningenes læringsdesign knyttet til praksisstudier ble startet, men ikke fullført. Det var knyttet stor usikkerhet til den konkrete organiseringen av læringsoppgavene og omlegging til ny studieplan som følge av RETHOS-arbeidet og de nye nasjonale retningslinjene.

Vurderingsformer

Arbeidsgruppen har i liten grad diskutert vurderingsform fordi dette vil være nært knyttet til den enkelte utdanning sine krav og læringsoppgaver (og læringsdesign) relatert til den enkelte praksisperiode.

Det er tatt for gitt at det gjennomføres en formativ vurdering der underveisvurdering og at veiledning er sentralt. Det gjennomføres også en sluttvurdering som er å anse som en summativ vurdering. Praksisstudier skal ifølge Forskrift om studium og eksamen ved HVL [§8-3](#) vurderes som bestått-ikke bestått.

Arbeidsgruppen har kort diskutert behovet for gradering av studentenes prestasjon i praksis. Internasjonale universitet og høyskoler “krever” gradering

av studentenes innsats/måloppnåelse i praksis. Flere utdanninger gir en uformell gradering av studentenes prestasjon uten å bruke den anerkjente karakterskalaer A-F. Fra praksisveiledere og praksislærere har det vært gitt uttrykk for behovet for å “sette karakter” også på praksisemner. Det er viktig å ha i mente at en “Bestått” i noen sammenhenger vil omgjøres til karakteren C dersom vitnemålet skal brukes til opptak på høyere gradsstudier. Ved søknad om opptak til masterstudier både i innland og utland vil også “A-kandidater” fra studier med mange praksisemner ende opp med mange “C’er” i vitnemålet.

Arbeidsgruppen kan ikke foreslå en enkelt vurderingsform eller et generisk vurderingsverktøy for alle utdanningene. Det sentrale er at det blir gjennomført både formativ og summativ vurdering av den enkelte student i den enkelte praksisperiode. Arbeidsgruppen oppfordrer den enkelte utdanning til å vurdere om det er ønskelig å benytte graderte karakterer. Arbeidsgruppen ser at det kan være aktuelt å velge å bruke gradert karakterskala i noen praksisemner for å gi studenter best mulig karaktergrunnlag for videre studier både innenlands og utenlands.

4) Digitale vurderingsskjema

Arbeidsgruppen har ikke lagt vekt på å utvikle et eget digitalt vurderingsskjema, men har i all hovedsak diskutert prinsipper og innhold i et evt generisk skjema som kan utvikles. Det arbeides med utvikling av digitale løsninger på ulike hold, blant annet av *Nasjonalt fagorgan for utdanning og forskning i sykepleieutdanningen*. Resultater av dette arbeidet bør vurderes før en kommer med spesifikke anbefalinger.

HVL har et generisk Skjema for [Sluttvurdering](#). Dette er ment som registrering av fullførte og godkjente praksisstudier. Skjemaet er ikke fulldigitalisert da det skal ha fysiske underskrifter av 3 parter, men ligger tilgjengelig for studentene på HVL sine praksissider.

Hver utdanning har i tillegg sitt eget skjema for vurdering av studentenes læring i praksis. Noen fagseksjoner innen sykepleie bruker felles skjema, AssCE skjema, ([Löfmark og Thorell-Ekstrand 2004](#)) som er et hjelpeverktøy for vurdering av kliniske ferdigheter. VID vitenskapelige høyskole bruker [Respons](#).

Helsedirektoretat sin veileder for [Kompetansevurdering av leger i spesialisering](#) viser til at vurderingsverktøy må tilpasses den enkelte spesialitet/utdanningsløp. I tillegg til dette benytter de enkelte utdanningene egne vurderingsskjema knyttet opp mot enten egne vurderingskriterier eller læringsutbytter i emnebeskrivelsene. Noen utdanninger har knyttet egenvurdering til samme skjema. Et eksempel er [Praksis i hjemmesykepleie](#) fra campus Førde. Læringsutbyttebeskrivelsene må være grunnlaget for vurderingene som gjøres av studentenes prestasjoner i praksis. Det vil derfor være lite hensiktsmessig å utvikle et felles skjema til bruk for alle utdanningene. Det kan være mulig med felles vurderingsskjema innen emner som har de samme LUB'er og relativt sett samme praksisperiode (samme plassering i studieløpet og samme varighet). For flere av utdanningene må kanskje utformingen av LUB'ene operasjonaliseres. Det kreves en omforent forståelse for hva som ligger i LUB'ene mellom praksislærer, praksisveileder og student for at dette skal fungere. Studenters egenvurdering er sentralt for å sikre god læring og økt innsats og engasjement ved gjennomføring av praksisstudier ([Fitzgerald, Gibson og Gunn 2010](#)).

Forslag:

- Vurdering skal gjøres midtveis og ved avslutning av praksisperioden av student og praksisveileder og/eller praksislærer.
- Det skal lages fagspesifikke vurderingsskjema på tvers av campus (der det er aktuelt). Sykepleie bør invitere til samarbeid med VID for å samkjøre vurderingsskjema for å utvikle felles skjema i de tilfeller der begge høyskolene bruker samme praksisfelt.
- Vurderingsskjemaet må synliggjøre operasjonalisering av LUB'er.
- Vurderingsskjema må synliggjøre progresjon. Studenten må vurderes etter hvor man er i studieløpet – nivåinndeling. Gradert vurdering må vurderes.
- Vurdering bør innebære både egenvurdering og vurdering fra praksisveileder/ praksislærer. Studentens egne målsettinger og egenvurdering skal være en del av vurderingen. Studenten må få veiledning på mål og plan for praksis i forkant av praksisperioden. Kan/bør foregå i praksisfeltet som en tre-kant-samtale.

- Vurderingsskjemaet bør inneholde et punkt om hva studenten må arbeide videre med etter gjennomført praksisperiode.
- For å sikre kontinuitet og kvalitetssikret oppfølging av studenter i praksis oppfordres studentene til å levere vurderingsskjema fra forrige praksisperiode til neste praksisveileder. Av personvern hensyn kan ikke UH-sektoren utlevere vurderings-dokumentasjon til praksisstedet.
- Ved særskilte behov kan det legges til rette for en overføringssamtale der student og tidligere og ny praksislærer deltar. Tidligere praksislærer har ansvar for innkalling til møte.
- Løpende skikkethetsvurdering må synliggjøres! For å ha særlig fokus på skikkethetsvurdering skal dette være med i vurderingsskjemaet enten som et punkt eller som et eget skjema ([skikkavurdering](#)).

Arbeidsgruppen er enige om at vurderingsarbeidet organiseres som et trekantsamarbeid, med oppstart (forventningsavklaring) – midtveis – sluttsamtale. Samtalene kan gjerne gjennomføres elektronisk hvis behov/ønske. For kvalitetssikring av innholdet i trekantsamtalene må innhold utdypes. Dette har ikke vært prioritert av arbeidsgruppen i dette prosjektet.

5) Evaluering av praksis

Målet med praksisevaluering er kvalitetssikring og -forbedring av praksisstudier. Inkludert i dette er å gi ledere tilbakemelding om hvordan deres praksisarena fungerer, vurdere praksisfeltet «skikkethet» til å være praksisarena, gi tilbakemelding til lærer og praksisveileder om hva som fungerer/ikke fungerer, være til inspirasjon og kunnskapsgrunnlag for å utvikle praksisfeltet som læringsarena/praksisarena.

For å sikre et «bærekraftig» system er det viktig å ha klare retningslinjer for hvordan evaluering skal foregå; hvor ofte, hvem skal delta, hvem skal organisere, hvem skal gjennomgå data og ikke minst hvem skal det rapporteres til. Oppfølging av resultater og behov for endring i ulke forhold knyttet til praksisstudier må være tydelig forankret i de interne regelverkene både i HVL og hos praksistilbyder.

Trepartsevaluering av praksis:

Studentevaluering har vært gjennomført som elektroniske spørreundersøkelser mer eller mindre systematisk i alle utdanningene. Lav svarprosent ved frivillige evalueringer og manglende sanksjonsmuligheter ved obligatoriske evalueringer har medført at noen utdanninger har sluttet å gjennomføre evalueringene. Lav svarprosent medfører også at resultatene av evalueringen ikke er valide og derfor ikke kan føre til endringer i organisering og innhold.

Praksislærerevaluering har vært gjennomført ofte i form av muntlige tilbakemeldinger i oppsummeringsmøter eller annen tilfeldig rapportering i flere av utdanningene. Praksisveilederevaluering har i noen utdanninger vært gjennomført i forbindelse med samarbeidsmøter eller veilederseminar.

Bare Bioingeniørutdanningen har utviklet elektronisk spørreskjema for både praksisveiledere og studenter (intensjonen var å ta bruk tilsvarende for praksislærer). Intensjonen er å validere/kvalitetssikre skjemaet for bruk nasjonalt.

Som ledd i kvalitetssikringsarbeidet foregår der samarbeidsmøter på ulike nivå mellom representanter for HVL og praksistilbyderne. Evaluering av praksis er i noen tilfeller tema på disse møtene.

Oppsummering:

Evaluering av praksisstudier har i liten grad vært gjennomført på en systematisk måte i alle utdanningene ved HVL. Vi trenger systematisk evaluering minst hvert 3. år for å tilfredsstille kvalitetssikringssystemet vårt. Bare bioingeniørutdanningen har og bruker spørreskjema for evaluering systematisk. Bruken av evalueringsskjema praktiseres i dag ulikt. Pr. i dag evalueres først og fremst studentenes opplevelse av praksis, men i vekslende grad på en systematisk måte. Praksisfeltet får i liten grad kjennskap til studentens evalueringer. De ønsker også å evaluere, særlig kontakt med høyskolen.

Forslag til videre arbeid:

- Det skal gjennomføres korte evalueringer etter hver praksisperiode;
 - Studentene; elektronisk anonym evaluering: Se vedlegg.
 - Praksisveileder; kort elektronisk/skriftlig skjema
 - Informasjon i forkant

- Studentenes nivå
- Samarbeidet med praksislærer
- Praksislærer; kort oppsummering- muntlig/skriftlig eller elektronisk
 - Studentens nivå
 - Samarbeidet med praksisveileder
 - Hvordan praksisarenaene egner seg for studenter på det gitte nivået
 - Trekantsamarbeidet
 - Informasjon fra faglig og administrativ praksiskoordinator

Praksiskoordinator organiserer sammen med administrative og faglige praksiskoordinatorer en elektronisk evaluering av praksissamarbeidet en gang pr år (evt. hvert 3. år).

Aktuelle evalueringsskjema:

- Administrasjonen har laget en mal/et forslag til studentevaluering i SurveyXact. [Studentevaluering praksis](#). Dette er et skjema som ikke er tilpasset alle utdanninger og nivåer. For systematisk bruk må skjemaet tilpasses den enkelte utdanning og periode.
- Bioingeniørutdanningen har utviklet et grundig skjema som med noen justeringer kan tilpasses de ulike utdanningene [Skjema for praksisveileder evaluering av praksis](#). Skjemaet er for omfangsrikt for hyppige evalueringer, men kan med små grep gjennomføres som en 3 eller 5 års evaluering.
- Evalueringene MÅ diskuteres i fora der resultat og endringsforslag kan besluttet gjennomført. De institusjonelle samarbeidsavtalene legger opp til at evalueringer skal gjennomføres og drøftes. Utdanningsråd er også et aktuelt sted for presentasjon og drøfting av resultater av evalueringer.
- Det er ønskelig med elektronisk evalueringer med få spørsmål og minst mulig fritekst, men gradering (1-6) som kan fremstilles grafisk. Noe mulighet for kommentar som fritekst med konkrete forslag til sist i skjemaet.

Forslag til innhold i evalueringsskjema:

Samme spørsmål for alle tre parter

- Utdanning

- Student
- Praksissted

Arbeidsgruppen har diskutert noen forslag til spørsmålsformuleringer/tema. Dette kan være et utgangspunkt for videre bearbeidelse og tilpassing til den enkelte utdanning. Videreutviklingen bør gjennomføres i et trepartssamarbeid.

- I hvor stor grad opplever du (student/kontaktlærer/praksisveileder) at du/student, ble tatt imot på en god måte?
- I hvor stor grad opplevde du at ... (alle parter) var forberedt?
- I hvor stor grad opplevde du (student/kontaktlærer/praksisveileder) at avdelingen fulgte opp studentene/praksisperioden/opplæringen, gjennom praksisperioden?
- Opplevde du (student/kontaktlærer/praksisveileder) at studentene oppnådde planlagte læringsutbytter ilt praksisperioden.
- Opplevde du (student/kontaktlærer/praksisveileder) at studentene fikk tilstrekkelig veiledning ilt praksisperioden?
- I hvor stor grad opplevde du (student/kontaktlærer/praksisveileder) at studiestedet fulgte opp studentene/praksisperioden/opplæringen, gjennom praksisperioden?
- Hvordan opplevde du (student/kontaktlærer/praksisveileder) at det tverrfaglige samarbeidet i avdelingen har bidratt til din/studentenes læring?

Denne type evaluering må gjøres fortløpende og etter hver praksisperiode. I den grad det blir evaluering av den enkelte praksisveileder/praksislærer må det håndteres internt, som en lederoppgave. Evaluering av den enkelte praksisveileder skal ikke sendes sentralt, men brukes i internt forbedringsarbeid overfor den enkelte praksisveileder.

Studentenes ønsker til tema for evaluering av praksis.

1. Praksisveileder:

- Hvor forberedt/ kompetent veileder var
- Hvorvidt vi fikk tilstrekkelig med veiledning
- Tok veileder hensyn til studentens faglige ståsted under praksis
- Visste veileder interesse for studentens utvikling og inkludering under praksis

2. Praksislærer/kontaktlærer

- Følte du at praksislærer viste vilje og evne til å hjelpe deg med spørsmål eller situasjoner som oppstod under praksis
- I hvilken grad bidro praksislærer deg med gjennomføring av praksis
- Hvor tilgjengelig var praksislærer, evt. skulle du ønsket mer kontakt med praksislærer.

3. Praksiskontoret/administrativ praksiskoordinator ved HVL

- Fikk du mulighet til å komme med ønsker om praksisplass (muligens det er praksiskoordinator som tar seg av dette spm.)
- Fikk du tilstrekkelig med informasjon vedrørende transport, bolig, utgifter knyttet rundt din praksisplass i forkant av praksis.
- Dersom relevant, i hvilken grad føler du at praksiskontoret var behjelpelig under praksis
- I hvilken grad mener du praksiskontoret tok hensyn til dine ønsker mtp. valg av praksisplass.

4. Faglig praksiskoordinator/emneansvarlig

- Er du fornøyd med informasjon gitt før, under, og etter fullført praksis
- Var det overensstemmelse mellom undervisningen i forkant og innhold i praksisstudiet
- Var LUB presentert og forklart tilstrekkelig i forkant av praksis.

5. Spørsmål til studenten (ekstra punkt fra bioingeniørene survey)

- Leste du igjennom informasjon som ble utgitt i forkant av praksis
- Forberedte du deg med gjennomgang av pensum og notater i forkant av praksisperioden
- Er du fornøyd med hvordan utdanningen har forberedt deg til denne praksisperioden
- Er du fornøyd med hvordan du selv har forberedt deg for denne praksisperioden.

6. Læresituasjoner i praksisperioden

- I hvilken grad fikk du integrert det du tidligere har lært i utdanningen under praksis
- I hvilken grad har praksisplassen tilføyd til din kunnskap om yrkesutførelsen av din profesjon
- I hvilken grad reflekterte du over yrkesutøvelsen.

Løsningsforslag oppsummert

1) Ulike modeller for praksislæring med rolle- og oppgavefordeling

Det er viktig at alle benytter samme terminologien i omtale av aktiviteter knyttet til praksisstudier samt felles benevnelse på personer som er involvert i tilrettelegging og gjennomføring av studentenes praksisstudier. Arbeidsgruppen foreslår å benytte følgende:

- **Administrativ praksiskoordinator** - person ved praksisadministrasjonen som er HVL sin kontakt mot praksisfeltet.
- **Faglig praksiskoordinator** - faglig ansatte ved HVL som har ansvar for enten en eller flere praksisperioder eller praksis emner.
- **Praksiskoordinator**- person i praksisfeltet (kommune eller helseforetak) som organiserer og administrerer praksis for studenter.
- **Praksisveileder** - den fagpersonen ansatt på praksisstedet som har det daglige ansvaret for veiledning av en/flere studenter i praksis.
- **Praksislærer/kontaktlærer**- lærer ansatt ved HVL som er tildelt et oppfølgingsansvar for den enkelte student gjennom praksisstudiene

Arbeidsgruppen foreslår at samarbeidslæring eller såkalt peer-learning tas i bruk på alle praksissteder. Studentparene veiledes av en eller to veiledere. Det vil være en styrke for praksisoppfølgingen om det er en dedikert hovedveileder på hvert praksissted.

Siden helse- og omsorgstjenesten er i stadig endring kreves det nytenkning i bruk av praksisarenaer. Læringsutbyttebeskrivelsene og mulige læringsaktiviteter styrer hvilke praksisarenaer som kan tas i bruk. Det er av avgjørende betydning at praksisfeltet og utdanningen samarbeider om utvikling av emnebeskrivelser med læringsutbytter knyttet til praksisstudier.

Det må legges spesielt vekt på videreutvikling av emneplanene der fokus legges på læringsdesign som sørger for sammenheng mellom læringsaktiviteter før, under og etter en gjennomført praksisperiode. De campusoverskridende utdanningene oppfordres til å samarbeide om videreutvikling av en helhetlig læringsmodell knyttet til praksisstudier.

Praksisveiledning skal gjennomføres av veileder ansatt på praksisstedet og støttes av praksislærer. "Veiledning på veiledning" der lærer veileder praksisveiledere er blitt løftet frem som et viktig tiltak for å sikre studenters læring, både i HVL sitt interne arbeid og i publikasjoner knyttet til praksislæring. En sån type samarbeid legger til rette for et trygt og godt læringsmiljø for studenter og en trygg arbeidssituasjon for praksisveileder og -lærer.

2) Digitale verktøy i veiledning

Betydningen av fysiske møter mellom student, praksislærer og praksisveileder (såkalte trekantsamtaler) er vektlagt som viktig for god læring fra både NOKUT, praksisfeltet, studenter og praksislærere. Digitale møter kan brukes i veiledning dersom det vurderes som nødvendig grunnet smittevernhensyn og eller særlig lang reisevei mellom høgskole og praksisplass. (Se for øvrig [Notat om digital veiledning og vurdering](#) og [Oppskrifter til digitale møter før-start-midt-slutt i praksis](#), Vedlegg 7 og 8). Kommunikasjonsplattformen som benyttes må tilpasses alle involverte, dvs en må ta hensyn til mulighet for praktisk tilrettelegging, brannmurer og taushetsplikt. I situasjoner der veilednings- eller vurderingssamtaler inneholder pasientinformasjon må man være spesielt aktpågivende og varsom. Trekantsamtaler foreslås benyttet i oppstart, midtveis og ved avslutning av en praksisperiode.

3) Lærings- og vurderingsformer

Sammenhengen mellom læringsformer, praksisorganisering og vurderingsformer må synliggjøres i emnebeskrivelser og praksisdokumenter. Arbeidsgruppen har startet et arbeid med det vi har valgt å kalle "læringsdesign", der sammenhengen i undervisning, læringsoppgaver og vurdering før, under og etter praksisperioder synliggjøres. Tidsrammen har medført at vi ikke har kunnet fullføre denne delen av prosjektet. (Se påbegynt dokument i vedlegg 6 [Læringsdesign](#)). Gruppen anser likevel dette som et svært viktig arbeid som kan være et nyttig verktøy for å bidra til studenters læring i praksis. Arbeidsgruppen anbefaler derfor at arbeidet videreføres av den enkelte fagseksjon for å sikre god sammenheng i utdanningstilbudet.

4) Digitalt vurderingsskjema

Arbeidsgruppen har ikke lagt ned arbeid i utvikling av ett digitalt vurderingsskjema, men gruppen har diskutert rammer og hva en vurdering bør ha fokus på. Digitale vurderingsskjema kan brukes, men må tilpasses det enkelte praksisemne. Vurdering skal gjøres som trekantsamtale mellom student, praksislærer og praksisveileder med oppstarts- (forventningsavklaring), midtveis- og sluttsamtale. Innholdet må spesifiseres for den enkelte utdanning og periode.

- Vurderingsskjema må være både fag- og nivå spesifikt:
 - Vurderingsskjemaet må være basert på læringsutbyttebeskrivelsene for emnet.
 - Vurderingsskjema må synliggjøre progresjon.
- Gradering kan vurderes.
- Vurdering bør innebære både egenvurdering (student) og vurdering fra praksisveileder og/eller praksislærer.
- Vurderingsskjemaet skal ha en framover-melding dvs. hva må studenten arbeide videre med for egenutvikling.
- Løpende skikkethetsvurdering må synliggjøres i vurderingsskjemaet.
- For å sikre kontinuitet og best mulig tilrettelegging for læring i praksis oppfordres studenten til å levere forrige vurderingsskjema til aktuell ny veileder.

5) Digital evaluering av praksis

Evaluering skal omfatte både; studenters, praksisfeltets og høgskolen sin oppfatning av praksisstudiene. Det må utvikles tilpassede skjema for den enkelte utdanning og den enkelte praksisperiode, forslag til innhold er skisser s. 26-28. Evaluering skal gjennomføres som korte elektroniske/muntlige oppsummeringer etter hver praksisperiode og mer grundige helhetlige evalueringer hvert 3. år. Det er viktig at resultat fra evalueringene blir oppsummert og formidlet til de rette ledere både i praksisfelt og høgskole, samt til samarbeidsfora, slik at de kan danne grunnlag for forbedringstiltak. Forslag til evalueringsspørsmål fra Bioingeniørutdanningen kan være utgangspunkt for standardiserte elektroniske evalueringsskjema. [For praksisveileder](#) [For studenter](#) (Vedlegg 7)

Litteratur:

- Alexandersen, I, Mathisen, T og Nakrem, S (2014) *En ny praksismodell i sykepleierutdanningen for fremtidens behov?: En Q-metodisk studie av erfaringer med samarbeidslæring i praksisstudiene*. *Vård i Norden*, 34; 2, 4-9
- Bogsti, WB, Nordhagen SS og Struksnes, S (2020) *Veilederne er best egnet til å vurdere sykepleierstudenter i praksis*. *Dagens Medisin* 05/2020, fra Kronikk og debatt-seksjonen
- Bogsti, WB, Solvik, E, Engelién, RI, Moen, ØL, Nordhagen, SS, Struksnes, S og Arvidsson, B (2013) *Styrket veiledning i sykepleierutdanningens praksisperioder*. *Vård i Norden*, 33;1, 56-60
- Christiansen, A og Bell, A (2010) *Peer learning partnerships: exploring the experience of pre-registration nursing students*. *Journal of Clinical Nursing* 19; 5-6, 803-810
- Fitzgerald, M, Gibson, F og Gunn, K (2010) *Contemporary issues relating to assessment of pre-registration nursing students in practice*. *Nurse Education in Practice* 10; 158–163
- Lynam, A-M, Corish, C og Connolly, D (2015) *Development of a framework to facilitate a collaborative peer learning 2:1 model of practice placement education*. *Nutrition & Dietetics* 72; 2. 170-175
- Löfmark, A og Thorell-Ekstrand, I (2004) *An assessment form for clinical nursing education: a Delphi study* 48; 3. 291-298.
- Morris, J og Stew, G (2007) *Collaborative reflection: how far do 2:1 models of learning in the practice setting promote peer reflection?* *Reflective Practice* 8; 3. 419–432

Vedlegg:

Vedlegg 1: [Operasjon Bachelorpraksis](#)

Vedlegg 2: [Mandater](#)

Vedlegg 3: Sentrale dokument for arbeidet

NOKUT: [Operasjon praksis 2018–2020](#)

- Her ligg det fortløpane nye utgreingar/rapportar som vil vere nyttige som inspirasjon og bakgrunn for delprosjekta

NOKUT-rapporten [“Til glede og besvær – praksis i høyere utdanning”](#) (2018)

UHR-rapporten [«Kvalitet i praksisstudiene i helse- og sosialfaglig høyere utdanning: PRAKSISPROSJEKTET](#) (2016)

NIFU – rapport: [Praksis i helse- og sosialfagutdanningane. En litteraturgjennomgang](#). Rapport 16/2014

UiT & UNN – rapport: [Evaluering av ordningen med kombinerte stillinger for helsefaglige utdanninger ved UNN og UiT](#) (2014)

Nordisk tidsskrift for helseforskning: [Utvikling av manualbasert verktøy for veiledning av studenter i praksis – et bidrag til å styrke kvaliteten på utdanningen](#). Nr 2 – 2018

NSF-rapport: [Stor vilje – lite ressurser. En kartlegging av rammebetingelser for veiledning av sykepleiestudenter i kommunehelsetjenesten](#). (2018)

Vedlegg 4: [Seminarpresentasjon Februar 2020](#)

Vedlegg 5: [Statusrapport April 2020](#)

Vedlegg 6: [Læringsdesign](#)

Det er verd å merke seg at dette dokumentet ikke er oppdatert med nye emner i forbindelse med RETHOS arbeidet.

Vedlegg 7: Eksempel på evalueringsskjema fra Bioingeniørutdanningen [For praksisveileder For studenter](#)

Vedlegg 8: Notat utviklet for digital veiledning høst 2020 [digital veiledning](#)